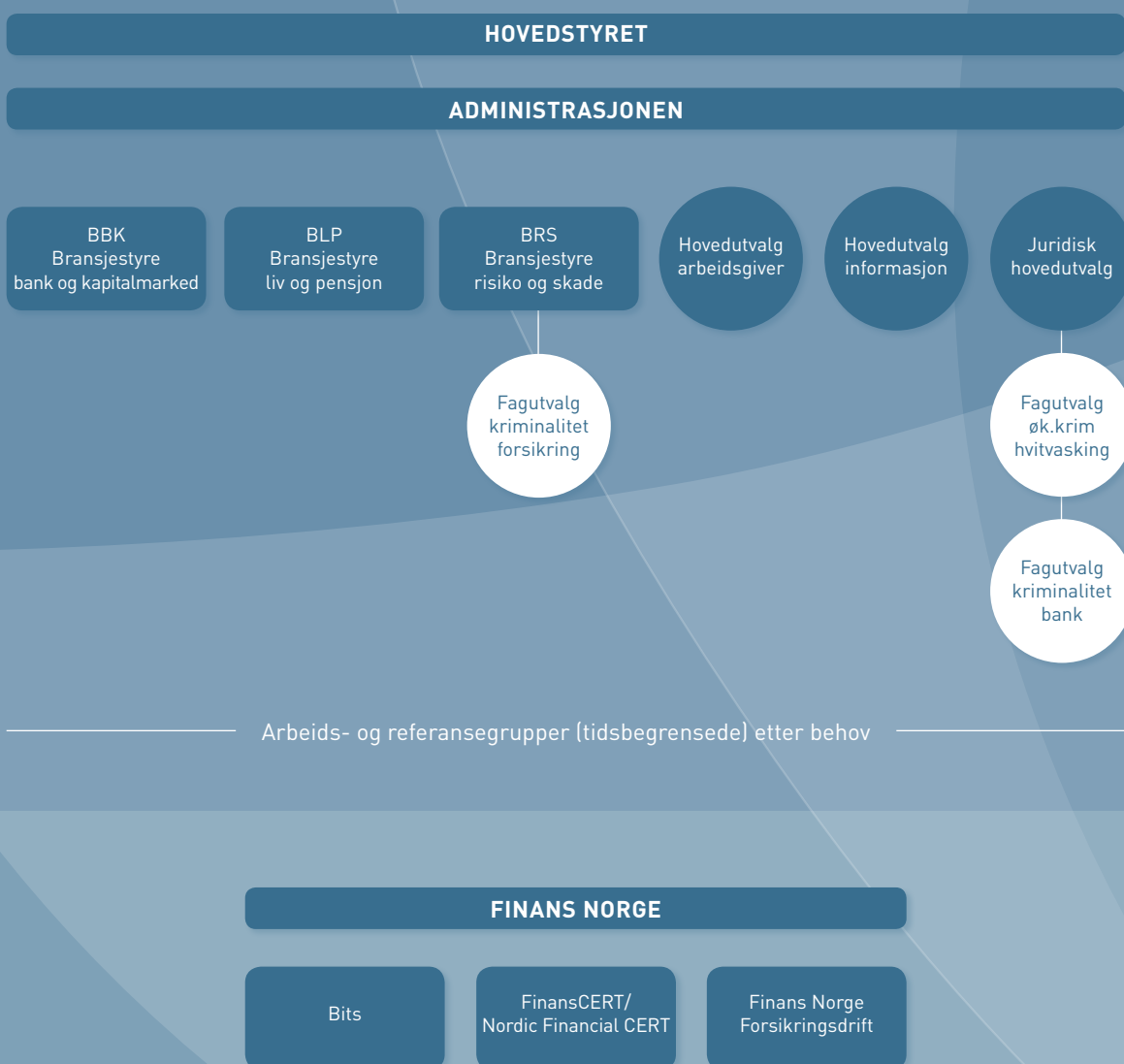

FINANSNÆRINGENS ARBEID MOT KRIMINALITET – TRUSLER OG SÅRBARHETER

Finans Norges styringsstruktur for arbeidet mot kriminalitet og hvitvasking

Finans Norge arrangerer årlig en rekke konferanser og kurs, herunder

- Hvitvaskingskonferansen - arrangeres sammen med Finanstilsynet og Økokrim
- Juskonferansen
- Complianceseminaret

Finansnæringens samfunnsrolle

Finansnæringen har en sentral samfunnsfunksjon og utgjør en viktig del av den kritiske infrastrukturen i Norge. Uten fungerende betalingssystemer vil samfunnsmaskineriet stoppe opp. Det innebærer at kriminalitet som rammer finansnæringen også kan ha et nasjonalt sikkerhetsaspekt. Finansforetakene bidrar til verdiskapning og vekst i hele landet og næringens tjenester brukes daglig av folk flest over det ganske land. Samtidig er selvfølgelig finansnæringen et helt nødvendig forbindelsesledd med utlandet. Det innebærer også et ansvar for å følge opp europeiske regler og standarder som i vesentlig grad gjelder Norge gjennom EØS-avtalen.

Noen tall fra 2016 kan bidra til å belyse næringens betydning: Totalt forvalter bank- og forsikringsnæringen ca. 8.200 milliarder kroner. Banknæringen forvalter i underkant av 7.000 milliarder kroner. Finanssektorens andel av BNP er ca. 7 %. Bankenes forvaltningskapital i prosent av brutto verdiskapning, BNP, utgjør rundt 200 % for fastlands-Norge og i overkant av 150 % for landets samlede økonomi.

Næringen representerer to prosent av sysselsettingen og syv prosent av verdiskapningen i Norge.

Finansnæringen er seg bevisst sitt samfunnsansvar. Det er en målsetting for næringen å bidra til å begrense muligheten til å utnytte det finansielle system for kriminelle formål. Ved godt samspill mellom næringens aktører kan vi nå dette målet.

Finans Norge har en bred og aktiv dialog med norske myndigheter. Det gjelder ikke bare myndigheter som Finansdepartementet, Norges Bank og Finanstilsynet, men også en rekke andre departementer og myndighetsorganer, som bl.a. Justisdepartementet, Datatilsynet og forbrukermyndighetene. Et konstruktivt samarbeid mellom foretakene i finanssektoren, samarbeid med andre nærings- og samfunnsområder og med alle relevante myndighetsorganer, innenlands og på tvers av landegrensene, er nødvendig for å møte den stadig mer komplekse og sammensatte kriminaliteten som rammer det finansielle system.

Noen tall fra 2016 kan bidra til å belyse næringens betydning: Totalt forvalter bank- og forsikringsnæringen ca. 8.200 milliarder kroner. Banknæringen forvalter i underkant av 7.000 milliarder kroner. Finanssektorens andel av BNP er ca. 7 %. Bankenes forvaltningskapital i prosent av brutto verdiskapning, BNP, utgjør rundt 200 % for fastlands-Norge og i overkant av 150 % for landets samlede økonomi.

Kriminalitet skal ikke lønne seg

Dette er et utgangspunkt for myndighetenes arbeid mot økonomisk motivert kriminalitet. Finans Norge slutter seg til dette utgangspunktet. For finansnæringen er det en hovedutfordring å hindre at det finansielle system utnyttes for kriminelle formål. Vi gjør mye, men vi vil bli bedre.

Det er flere grunner til det, og den viktigste for oss er næringens samfunnsansvar. Finansnæringen har en samfunnskritisk rolle og vi er kontinuerlig «til stede» i folks liv, enten de opptrer som privatpersoner eller representerer en virksomhet. Samtidig er finansnæringen en utpreget internasjonal næring, med en detaljert og sofistikert rettslig regulering og et sammensatt risikobilde.

Fra utgangspunktet samfunnsansvar kan det trekkes en linje til begrepet trygghet. Brukerne av norsk finansnæring skal ha tillit til næringen. Finansforetakene gjennomfører en rekke tiltak for å forebygge og avdekke kriminalitet. Dette er ikke bare et spørsmål om å gjennomføre lovpålagte plikter, men om å gjøre det rette og dermed også ivareta næringens omdømme.

Finans Norge vil arbeide aktivt for en konstruktiv dialog og et godt samarbeid med myndighetene og andre relevante aktører om hvordan vi og finansforetakene best kan bidra til å gjøre det vanskeligere og mindre attraktivt å begå kriminalitet og å bidra til finansiering av terror.

En ansvarlig og velfungerende finansiell sektor er bra både for forbrukerne, næringen og Norge – og bidrar til et tryggere samfunn.

Denne publikasjonen er ment for de som har interesse av å vite mer om finansnæringens arbeid mot kriminalitet og gir et bilde av viktige utviklingstrekk i de kriminalitetsutfordringer næringen står overfor.

En ansvarlig og velfungerende finansiell sektor er bra både for forbrukerne, næringen og Norge – og bidrar til et tryggere samfunn.

Næringens internasjonale karakter og utviklingstrekk i næringen

Finansnæringen tilbyr et mangfold av produkter og tjenester.

En betydelig del av tjenestetilbudet berører regionale og lokale forhold sterkt. For privatpersoner begynner det for eksempel å bli lenge siden det var mulig å delta i arbeidslivet uten å ha en bankkonto – og hva med lån til bolig og bil? Finansnæringen er global og utgjør et stort volum både i penger og antall transaksjoner. Deler av produktporteføljen er sammensatt og komplisert. Rammene for virksomhetene i finansiell sektor legges i stor grad gjennom internasjonal regulering. Dette er viktig for å sikre nødvendig harmonisering. Effektiv gjennomføring av internasjonale standarder er nødvendig for å opprettholde næringens omdømme i utlandet.

Financial Action Task Force (FATF) anses som den globale standardsetter når det gjelder tiltak for å motvirke at det finansielle system skal kunne misbrukes til hvitvasking, terrorfinansiering og spredning av masseødeleggelsesvåpen. Regler og tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, samt finansiering knyttet til spredning av masseødeleggelsesvåpen, springer i betydelig grad ut av arbeidet i FATF. EUs hvitvaskingsdirektiver bygger i det vesentlige på disse standardene. Standardene er utpreget dynamiske og må søkes tilpasset teknologiutviklingen og endringer i trusselbildet. Regelverk, arbeidsmetodikk og teknologi er i stadig utvikling, og finansnæringen er i stadig endring. Teknologiutviklingen går hurtig og har de siste 20 årene medført dyptgripende endringer i måten finansnæringens tjenester utføres og tilbys på. Det har i sin tur medført vesentlige endringer i kundeadferd. Den norske finansnæringen har både vilje og evne til å tilpasse seg endringer i teknologi, tjenester og brukermønster, og er i dag i verdenstoppen når det gjelder bruk av digitaliserte løsninger.

Vilje til endring og effektiv drift må imidlertid ikke komme i veien for hvordan vi forvalter vårt samfunnsansvar. Det vil blant annet si at næringen ikke skal kompromisere om eller ta unødvendig risiko når det gjelder behandling av personopplysninger, generell datasikkerhet eller andre forhold som kan være til skade eller ulempe for våre kunder. Med andre ord: Ivaretakelsen av samfunnsansvaret krever forsvarlighet i driften og ivaretakelse av brukerinteressene.

Tilbydere av nye tjenester er på full fart inn i de tradisjonelle markedene, særlig gjennom implementeringen av Payment Services Directive 2, PSD2, som gjennomføres i Norge i nær fremtid. Tradisjonelle betalingstjenester kan etter gjennomføringen av PSD2 utføres via aktører som har andre forretningsområder som sin primære virksomhet. Såkalte Fintech og InsureTech-selskaper tilbyr teknologibaserte tjenester som delvis konkurrerer med og delvis komplementerer tradisjonelle banktjenester og forsikringstjenester.

Formålet med PSD2 er å modernisere regelverket i tråd med utviklingen i markedet, åpne opp for nyskapning på området, samt å fremme sikrere tekniske betalingsløsninger. Videre er målet å øke forbrukernes valgfrihet og redusere kostnadene ved bruk av betalingstjenester.

Direktivet vil få store konsekvenser for den fremtidige utviklingen av finansnæringen. Finansnæringen ser muligheter og utfordringer i denne situasjonen, og er forberedt på å møte den på en konstruktiv måte, til beste for forbrukerne og samfunnet.

Næringen vil forandre seg mye over de nærmeste årene. Norsk finansnæring tar den utfordringen. Gjennom å søke samarbeid og være åpne for endring vil næringen bidra til utviklingen av bedre og mer kostnadseffektive løsninger til beste for forbrukerne. Men igjen: Aktørene må aldri gå på akkord med grunnleggende krav til ansvar og sikkerhet.

Ivaretakelsen av samfunnsansvaret krever forsvarlighet i driften og ivaretakelse av brukerinteressene.

Digitalisering av infrastruktur og betalingstjenester

Den omfattende digitaliseringen av næringen gjør den i noen grad sårbar for kriminalitet. Teknologitvillingen - og spredningen av teknologien – gjør at trusler og sårbarheter fremstår helt annerledes i dag enn for bare et tiår siden.

Finansnæringens felles betalingsinfrastruktur ivaretas av Bits. FinansCERT, som eies av Bits, er finansnæringens brannkorps mot internettkriminalitet. FinansCERT blir nå omdannet til en forening med medlemmer fra de nordiske landene under navnet Nordic Financial CERT, som skal jobbe med en felles nordisk front mot dataangrep. Bits og FinansCERT ligger langt fremme både operativt og teknologisk når det gjelder sikkerhet og forebygging og avdekking av kriminelle anslag. Selskapene samarbeider tett med finansforetakene. Nærin-

gen står dermed godt rustet til å møte kriminaliteten. Det er likevel mange utfordringer, og næringen kan ikke beskytte seg og kundene mot alle angrep. Den digitale utviklingen går fort, og det er en krevende oppgave å fange opp alle hendelser og endringer i trusselbildet. En effektiv beskyttelse, forebygging og avdekking av økonomisk kriminalitet krever ytterligere innsats på området fra næringens side. Samarbeidet med myndighetene må utvikles videre.

Bits og FinansCert ligger langt fremme både operativt og teknologisk når det gjelder sikkerhet og forebygging og avdekking av kriminelle anslag. Selskapene samarbeider tett med finansforetakene.

Kriminalitetssituasjonen

– noen hovedutfordringer

KRIMINALITET SOM BERØRER FINANSSEKTOREN **– GENERELLE UTVIKLINGSTREKK**

kriminaliteten blir stadig mer profesjonalisert. Det innebærer bruk av profesjonelle rådgivere og mellommenn og tilgang på meget avansert teknologi og kompetanse. Deler av den økonomiske kriminaliteten fremstår også som stadig bedre organisert. Økokrim peker i sin Trendrapport for 2016 på særlig tre faktorer som øker kriminelle aktørers mulighet til å utføre økonomisk kriminalitet, herunder hvitvasking. For det første er det en tiltagende bruk av profesjonelle medhjelpere, for eksempel ved at advokater bistår i å utføre transaksjoner i relasjon til hvitvasking. For det andre vanskeliggjør begrensninger i adgangen til informasjon om eierskap og transaksjoner avdekking av økonomisk kriminalitet. En tredje faktor er politiet og påtalemyndighetenes manglende respons, herunder at mange saker henlegges.

Finansnæringen er en viktig del av Norges samfunnskritiske infrastruktur. Trusler mot næringen er trusler mot det norske samfunnet.

CYBERCRIME

Den kriminaliteten som rammer finansnæringen er i økende grad digital og metodene utvikler og endrer seg stadig. Begrepet cybercrime har blitt en samlebetegnelse for kriminalitet som gjennomføres via datamaskiner tilknyttet internett. Handlingene spenner fra avanserte angrep rettet mot software og hardware til mer tradisjonell vinningskriminalitet hvor internettet utnyttes gjennom digitale verktøy. Kriminaliteten som sådan er ikke nødvendigvis ny, men metodene endres stadig og trusselaktørene fremstår som stadig bedre organisert og med stadig større evne til bruk av avanserte

digitale verktøy. Grovt sett kan man si at cybercrime omfatter to kriminalitetstyper: Kriminalitet som retter seg mot IKT-systemer, slik som tjenesteneckerangrep (DoS) og ransomware (kryptering av data og krav om «løsepenger» for å dekryptere dem), samt kriminalitet som er mer tradisjonell, men som begås ved bruk av dataverktøy tilknyttet internett, som f.eks såkalt CEO-fraud. Denne formen for kriminalitet blir stadig mer organisert og tilgangen på teknologisk kompetanse øker. Denne kriminaliteten er også utpreget grensekryssende og har et betydelig skadepotensiale.

KORRUPSJON

Tillit og troverdighet er grunnmuren i samspillet mellom finansnæringen og samfunnet. Det er viktig at finansinstitusjonene tar dette ansvaret svært alvorlig. Korrupsjon og interne misligheter har også rammet finansnæringen. Korrupsjonssaker skader næringen og innebærer et grovt brudd på de verdier Finans Norge står for. Korrupsjon er særlig samfunnsskadelig kriminalitet og en utro tjener kan forårsake betydelige tap. Korrupsjonens natur bidrar til å bryte ned tillit og underminerer fundamentet for å bygge et godt omdømme og vedlikeholde gode relasjoner mellom næringen og samfunnet for øvrig. Det er ingen plass for korrupsjon i norsk finansnæring. Utvikling av sunne bedriftskulturer, høy etisk bevissthet og gode interne kontrollrutiner er viktige elementer for å forebygge kriminalitet, ivareta omdømme og bygge gode relasjoner til samfunnet. Det innebærer et ansvar hos den enkelte medarbeider, i alle foretakene og i næringen generelt. For Finans Norge er etikkarbeid og holdninger forankret i vårt styre, vår strategi, Finansnæringens Etikkplakat og i Finansnæringens autorisasjonsordninger.

Finansnæringen er en viktig del av Norges samfunnskritiske infrastruktur. Trusler mot næringen er trusler mot det norske samfunnet.

I 2016 utbetalte forsikringssselskapene ut samlede erstatninger på over 89 milliarder kroner.

BEDRAGERIER

Bedrageri er en betegnelse som brukes om kriminalitet som går ut på å skaffe seg en uberettiget vinning ved å forlede noen til en handling som resulterer i tap eller fare for tap.

Bedrageriene i finansnæringen kjennetegnes ofte ved at gjerningspersonene utnytter svakheter i systemene. Erfaring viser at mange av aktørene er multi-kriminelle med stor kompetanse og mobilitet og utviklingstrekkene knyttet til bruk av profesjonelle medhjelpere gjelder også her. Utviklingen går i retning av at sakene er mer sammensatte og komplekse og at bedrageriene begås i sammenheng med andre former for alvorlig økonomisk kriminalitet. Dette gjør både forebygging og avdekkingsarbeidet utfordrende.

ØKOKRIMs trendrapport for 2016 bekrefter at kriminalitetsformen utgjør en stor og økende trussel og at de økonomiske tapene er store. De siste årene har Økokrim etterforsket over 20 grove bedragerier mot finansforetak, alle i millionklassen og noen over titalls millioner. Mørketallene antas å være betydelige.

Bedrageriformer som i dag særskilt berører finansnæringen er investeringsbedragerier, direktørbedragerier (CEO-fraud), lånebedragerier, leasing bedragerier, forsikringsbedragerier og id-bedragerier.

I takt med digitaliseringen av bankene gjennomføres flere bedragerier i digitale kanaler. De fleste produktene bankene tilbyr er tilgjengelige digitalt og bankene er i stor grad mål for bedragerier. Ofte utnyttes sårbare kundegrupper som forledes til å oppgi personlige innloggingsdetaljer til for eksempel nettbanken, for å muliggjøre bedrageriene.

I 2016 utbetalte forsikringssselskapene samlede erstatninger på over 89 milliarder kroner.

Forsikringsbedragerier genererer store kostnader for selskapene. I 2016 ble over 1000 sviksaker avdekket og avslått med hjemmel i forsikringsavtaleloven. Kravene i disse sakene utgjorde til sammen 352 millioner kroner. Avslag hjemlet i forsikringsavtaleloven antas å utgjøre omtrent halvparten av

forsikringssselskapenes avslagssaker. 59 % av det samlede svikbeløpet gjelder syke- og uføresaker. Det blir likevel avdekket flest sviksaker innen skadeforsikringsproduktene, som utgjør 66 % av alle avdekkede saker. 35 % av det totale antall saker innen skadeforsikring var relatert til kjøretøyer. Forsikringssselskapene avdekker også hvert år en rekke forsøk på svik ved avtaleetablering, der kunder bevisst oppgir uriktige opplysninger ved kjøp av forsikring. Et typisk eksempel på dette er når en kunde kjøper en uføreforsikring, og holder tilbake opplysninger om alvorlig sykdom. Selskapenes forebyggende arbeid er viktig og medfører store besparelser for forsikringssselskapene og for kundene gjennom lavere premier.

Utredning og forebygging av forsikringsbedragerier er et viktig element i kampen mot økonomisk kriminalitet. At saker blir gjenstand for straffeforfølgning der hvor det er grunnlag for det har etter Finans Norges oppfatning en betydelig allmennpreventiv effekt.

I tillegg til bedragerier, genererer også vinningskriminalitet store kostnader for forsikringssselskapene. Ulike former for innbrudd og tyverier medførte utbetalinger på nærmere 800 millioner kroner i 2016.

ID-MISBRUK/KORTMISBRUK/DIGITALE ANGREP

Identitetsmisbruk omfatter samtlige former for misbruk av personopplysninger og identitetstyveri, fiktiv identitet eller falsk identitet.

På grunn av økt globalisering, digitalisering og migrasjon er utfordringene knyttet til falske og uriktige identiteter et økende problem både for finansnæringen og samfunnet. Rett identitet er en døråpner til alle finansnæringens tjenester. Det er derfor viktig at myndighetene har en helhetlig og god ID-forvaltning og at grunnlaget for identitetsfastsettelse og utstedelse av identitetsdokumenter har høy kvalitet.

Hvitvaskingsregelverket pålegger finansnæringen et ansvar for å sikre en reell dokument- og identitetskontroll overfor sine kunder. Identitetsmisbruk utgjør en fare for økonomisk tap for både kundene og finansforetakene.

På grunn av økt globalisering, digitalisering og migrasjon er utfordringene knyttet til falske og uriktige identiteter et økende problem både for finansnæringen og samfunnet

Det følger av Finanstilsynets Risiko og sårbarhetsanalyse (ROS) 2016 at hovedtyngden av angrep rettet mot betalings-tjenestene i Norge er angrep på betalingstransaksjoner. Slike svindelangrep skjer på tre ulike måter. Den første er initiering av en transaksjon som ikke er autorisert av kunden. Den andre metoden er endring av en transaksjon som er autorisert av kunden, og den tredje er manipulasjon av kunden til å initiere en transaksjon,

Direkte tap ved svindel knyttet til betalingskort var i 2016 totalt 206,5 millioner kroner. Totalt var økningen i tap på 9,5 %. Det er imidlertid en nedgang for alle typer kortsvindel med unntak av typen «Card-Not-Present» (CNP), det vil si misbruk av kortinformasjon uten at kort er til stede (internett-handel m.m.). Her var det en økning i tapene fra 2015 til 2016 med nesten 40 millioner kroner til totalt ca. 137 millioner kroner, det vil si 39 % i perioden. Antall misbrukte kort økte med over 50 %, men gjennomsnittlig gikk svindlet beløp per misbrukt kort ned. Svindel utgjorde i 2016 litt over 0,17 % av all nett-handel. Av samlet verdi på kortbetalinger utgjorde svindel ca. 0,02 %. Finanstilsynet anslår at samlede kostnader (inkl. forbrukerkostnader) forbundet med kortsvindel utgjør minst 428 millioner kroner.

Tap ved svindel knyttet til nettbank var i 2016 totalt 18,6 millioner kroner, en økning på ca. 6 millioner kroner fra 2015. Svindelaktiviteten er større enn tapstallene tilsier. Bankene og FinansCERT samarbeider om å overvåke og stoppe nettbanksvindel. Det har lyktes å stoppe en del transaksjoner eller sørge for tilbakeføring, noe som har begrenset tapstallene.

Økningen i antall misbrukte kort, og tapsutviklingen når det gjelder misbruk av kortinformasjon og nettbank er bekymringsfull. Finans Norge vil i samråd med finansnæringen, Bits, FinansCERT og andre relevante aktører arbeide for å iverksette tiltak som kan demme opp for denne utviklingen.

«CEO-fraud» (direktørsvindel) økte også i omfang i 2016, og tapstall rapportert til Bits ved slik svindel var i overkant av 294 millioner kroner. Tap rapportert per sak er høyt, i gjennomsnitt 1,4 millioner kroner. Denne svindelen foregår ved sosial – ikke teknisk – manipulasjon, for å autorisere trans-

aksjoner. Ofte får mottakerbankene stoppet transaksjonen og tilbakeført beløpene. Finanstilsynet antar at tapstallet neppe er fullstendig, ettersom kundene trolig ikke kontakter banken hver gang de opplever slik svindel.

Finanstilsynet oppfatter ihht ROS 2016 at foretakenes informasjon til forbrukerne om hvordan de kan beskytte seg mot kort- nett og mobilbasert svindel blir stadig bedre.

Fremveksten av digitale kriminelle konsepter som «phishing», digital «fisking» etter sensitiv informasjon som brukernavn, passord og kredittkortdetaljer) og «løsepengevirus» er utfordrende for norske banker. «Løsepengevirus» innebærer at tilgangen på egne data blokkeres gjennom et tjenesteneckerangrep (DDos-angrep) og at tilgangen først gis tilbake til bruker etter at det betalt «løsepenge». Typisk skjer dette ved at en trojaner (skadelig programvare) krypterer dataene. For denne typen av skadeverk og utpressing er det ofte tale om relativt mindre beløp for å gjenåpne tilgangen, men det finnes flere varianter.

I tråd med utviklingstrekk generelt øker også trusselen for spionasje mot finansforetakene gjennom digitale verktøy.

IKT-baserte angrep/cyberangrep og spionasje representerer til dels krevende utfordringer for finansnæringen. Fremgangsmåter og utnyttelsen av digitale verktøy endrer seg stadig. Interne IKT-løsninger med høy sikkerhet og stabilitet er helt nødvendige i møtet med denne utviklingen. FinansCERT/Nordic Financial CERT vil bidra til å sikre en kontinuerlig overvåking og koordinering av næringens ressurser for å hindre og avdekke IKT-baserte angrep.

HVITVASKING

Norske finansinstitusjoner er utsatt for å misbrukes av kriminelle til å hvitvaske utbytte fra kriminelle handlinger og til å finansiere terror eller utnyttes i forbindelse med finansiering av masseødeleggelsesvåpen.

Ifølge Økokrim er hvitvasking av ulovlig utbytte i stadig større grad organisert og planlagt, for eksempel ved bruk av hvitvaskingsnettverk hvor penger sendes gjennom lovlige

Et grunnleggende prinsipp for finansforetakenes arbeid mot hvitvasking er «kjenn din kunde prinsippet»

selskaper for å tilsløre midlenes opprinnelse og destinasjon. Når det ellers gjelder modus for hvitvasking, benyttes valuta-smugling fremdeles, men i økende grad skjer hvitvasking på andre måter enn ved bruk av kontanter, herunder kamouflert gjennom transaksjoner som utad fremstår som reelle, men er fiktive. Bankremisser benyttes også i en del saker. Nye betalingsmuligheter, som digitale valutaer gjør det enklere å overføre penger kontantfritt og anonymt. Norge antas å være et attraktivt land å plassere penger i, blant annet på grunn av at det norske finanssystemet har stor stabilitet og kredibilitet. Risikoen for hvitvasking via utlandet for utbytte fra kriminalitet begått i Norge er økende.

Ifølge KRIPPOS benytter ofte kriminelle nettverk legale selskaper til å hvitvaske penger. Eksempler på utsatte bransjer er blant annet Bygg- og anlegg, dagligvarebransjen og restaurantbransjen. Forsikrings-selskapene og bankene kan risikere å bli utnyttet og/eller direkte rammet som ledd i denne kriminaliteten. Ved eksempelvis å forsikre lagerbygg, kjøretøyer og utstyr til kriminelle virksomheter, utnyttes forsikringsnæringen til å gi kriminell virksomhet en tilsynelatende lovlig struktur. Utbytte fra straffbare handlinger kan tilsløres på mange måter, bl.a. ved å investeres i verdigjenstander. Dette er ofte enklere enn å bruke finansielle instrumenter, hvor overvåkingen er sterk. Gjenstander som skifter eiere setter heller ikke finansielle spor på samme måte som pengestrømmer. I tillegg til forsikring av verdigjenstander foreligger det også hvitvaskingsrisiko knyttet til både bilforsikring og boligforsikring. Det avdekkes årlig en rekke tilfeller der kunder ønsker å forsikre luksusbiler de åpenbart ikke har hatt inntekt til å kjøpe på lovlig vis.

Finansnæringen tilbyr et bredt spekter av produkter som kan misbrukes til ulike kriminelle formål, inkludert hvitvasking. Risikoen for hvitvasking er ulik for de rapporteringspliktige sektorene. Banker og betalingsforetak er særlig utsatt, men også forsikrings-selskaper og verdipapirforetak rammes av kriminalitet.

Et grunnleggende prinsipp for finansforetakenes arbeid mot hvitvasking er «kjenn din kunde prinsippet». Nødvendig

kunnskap om kundens identitet og kundeforholdets art er avgjørende for å kunne gjøre en tilfredsstillende risikovurdering og gjennomføre adekvat løpende oppfølging.

TERRORFINANSIERING

Terrorfinansieringstrusselen kan ikke sees isolert fra terrortrusselen i Norge og verden. Både PST og E-tjenesten har i sine trusselvurderinger pekt på vedvarende terrorfare både i og utenfor Norge. Ekstrem islamisme utgjør den største trusselen, og da særlig angrep fra, eller inspirert av, IS og Al-Qaida. Det har vært eksempler på saker der det finansielle systemet har vært misbrukt til finansiering av terror, men omfanget er vanskelig å anslå. PSTs vurdering er at midler som kan være ment å gå til finansiering av terror i hovedsak sendes fra Norge til konfliktområder og nærliggende områder, og at det er «grunn til å tro» at penger som er samlet inn i Norge kan ha blitt brukt til å finansiere terror og terrorgrupper. Ofte skjer finansiering ved en kombinasjon av legale inntekter, legal eller fordekt innsamling eller ulike varianter av kriminell virksomhet.

VERDIPAPIRKriminalitet

Verdipapirmarkedet er godt egnet til å bli utnyttet av kriminelle aktører. Kriminalitetsformer som særskilt rammer verdipapirmarkedet er innsidehandel, markedsmanipulasjon, skatteunndragelser, samt hvitvasking. Kriminaliteten er både samfunnsskadelig og svært ødeleggende for tilliten til markedet. ØKOKRIM peker i sin trusselvurdering for 2016 på at kriminelle aktører tiltrekkes av det unoterte verdipapirmarkedet. I følge ØKOKRIM er det lite og mangelfull kunnskap om omfanget av denne kriminaliteten, og oppdagelsesrisikoen er liten.

Finansnæringens arbeid mot kriminalitet

Finans Norge arbeider løpende for å styrke finansnæringens innsats i forebygging og avdekking av kriminalitet. Vi er opptatt av å fortsette en konstruktiv myndighetsdialog på dette viktige området.

Finans Norge bistår næringen i de endringsprosesser som er nødvendige for å utvikle og iverksette effektive tiltak, og møte nye regulatoriske krav. Finans Norge vil ivareta næringens og samfunnets interesser i å bekjempe økonomisk og annen kriminalitet ved å bidra i utviklingen av lover og annet regelverk gjennom deltakelse i utvalg, høringer, informasjon og dialog.

Det er en ny hvitvaskingslov på trappene. Den nye hvitvaskingsloven vil pålegge finansforetakene nye og til dels mer omfattende plikter. Finans Norge vil bistå medlemsforetakene i operasjonaliseringen av det nye regelverket.

Å videreutvikle, overvåke og beskytte den norske finansnæringens finansielle infrastruktur er essensielt i møtet med en kriminalitetstrussel som i stadig større grad er knyttet til det digitale rom. Finans Norge vil i tett samarbeid med næringen, Bits og Nordic Financial CERT – og andre relevante aktører og myndighetsorganer – sikre at finansnæringen i størst mulig grad er i stand til å forebygge og avdekke nettkriminalitet.

Finans Norge mener det er viktig at våre medlemmer anmelder forhold som anses å være straffbare til politiet. Dette er viktig for å øke kunnskap og bevissthet omkring den kriminaliteten som rammer næringen, men også for at skyldige gjerningspersoner kan straffes og at straffen får en allmennpreventiv effekt. Finans Norge vil søke å bidra til at finansnæringen og politiet, blant annet gjennom bruk av egnede digitale verktøy, etablerer gode rutiner og prosesser i forbindelse med anmeldelser og etterforskning av mulige straffbare forhold.

Finans Norge vil arbeide aktivt sammen med næringen og relevante myndighetsorganer for å bidra til gode løsninger innenfor ID-forvaltning, slik at mulighetene for ID-misbruk begrenses.

Finans Norge vil fortsette å arbeide aktivt med forbrukerinformasjon og andre egnede tiltak, slik at finansnæringen og kundene best mulig kan beskytte seg mot kort-, nett- og mobilbasert svindel.

